

Nog een wandeldag.

Nu kon een tweede Commissie aan het werk om de overige twee praecalabele kwesties uit te pluizen.

Uit te pluizen is hier voorzeker het rechte woord. Want men zal deze Synode, zelfs tot op het oogenblik, waarop wij dit schrijven, niet kunnen beschuldigen, dat zij zich van de zaken afmaakt. Alles wordt minstens onderzocht.

De beruchte Fransche slag kon in Assen nergens genade vinden.

Wel behoort zulke pluizerij voor een betrokken Commissie niet tot de aangenaamste bezigheden. Maar het besef is algemeen, dat men hier niet voor zijn plezier zit.

Zonder op den ernst van andere Synodes ook maar iets af te dingen, kan gerust worden getuigd, dat deze veel vaker behaaglijke momenten opleveren.

Hier echter drukt zwaar de hand van den plicht, een vriendenhand, weliswaar, maar dan een van een vriend, die een weinig somber is gestemd.

Of wil men, het wordt gevoeld, hoe hier groote kwesties in het geding zijn, welke voor onze kerken levensbelangen zijn.

De niet-Synodeleden hadden den morgen vrij om correspondentie en andere dingen af te doen of een stevige wandeling te maken.

Om twaalf uur ontmoetten allen elkander in „Het Wapen van Drenthe“, waar wij geregeld het noemen gebruiken.

De kerk van Assen toont ook hier de honneurs van gastvrouw uitnemend te kunnen waarmaken.

Te spreken van een welvoorzienend dish zou door zijn clichéachtigheid te weinig zeggen.

Zelfs de gastronomisch aangelegde kan tevreden zijn.

Men make hieruit echter weer niet op — want men moet in deze dagen o zoo voorzichtig zijn — dat er overdaad zou heerschen.

De Dordsche Synode wordt hier — en zeer terecht — niet als voorbeeld gekozen.

Maar toch, de kerk van Assen staat op het bijbelsch standpunt, dat het natuurlijke eerst is, daarna het geestelijke en begrijpt, dat, wanneer er door Synode-leden vaak gewerkt wordt van 's morgens 9 uur tot 's nachts half één het in het belang onzer kerken is, dat haar afgevaardigden er ook fysiek tegen bestand moeten kunnen zijn.

Een woord van hulde aan onze gastvrouw mag hier niet achterwege blijven.

Dat de schildering van de bovenzaal, waarin gewoonlijk de lunch wordt geserveerd, ons persoonlijk niet aesthetisch aandoet, kan zij natuurlijk niet helpen.

Die zaal herinnert mij door haar harde, scherpe kleuren aan de Walhalla's, welke men in Duitse pensionplaatsen vaak tegenkomt.

Doch de tafelkaut brengt u spoedig over dit ietwat unheimische heen.

Aan het noemen van vernamen we al, dat de tweede Commissie om 2 uur, niet zooals afgesproken was, haar rapport zou kunnen indienen.

De verhooren waren nog lang niet afgelopen. Het zou wel weer avond worden.

's Avonds behoeften wij echter niet zoolang te wachten als den vorigen dag.

De Commissie was tot de slotsom gekomen, dat er voor een spoedige behandeling van de zaak-Geelkerken op een buitengewone Synode alleszins deugdelijke motieven bestaan.

Ook hier volgde nog eenige discussie.

Maar de konklusie werd ook nu weer met algemeene stemmen aangenomen.

Nu kon dan met den eigenlijken arbeid een aanvang worden gemaakt.

De wandeldagen behoorden voorloopig tot het verleden.

Twee Commissies werden ingesteld, welke men korthedshalve pleegt aan te duiden als de kerkrechtelijke en de dogmatische.

Die kregen dadelijk de handen vol.

Ook deze dag scheen blij te eindigen.

Behaas! na afloop van de Synode kwam een verpletterende Jobstijding.

Dr de Moor. †

Reeds heeft ons blad in andere rubrieken het overlijden van Dr de Moor herdacht.

Er zou alleszins aanleiding bestaan om ook in de rubriek „Kerkelijk Leven“ een afzonderlijk „In Memoriam“ aan onzen ontslapen broeder te wijden.

Hij behoorde tot de oprichters van ons blad.

Menig artikel verscheen daarin van zijn hand.

Vooral door zijn „Muzikale Kronieken“ bewees hij zich te kunnen bewegen op een terrein, dat door weinigen, misschien door niemand onder ons met autoriteit betreden kan worden.

Een paar maanden geleden zei hij ons nog enkele hoofdartikelen toe over de „Krankenkom-munie“.

Wij denken niet, dat zij in manuscript gereed liggen.

Hij verzocht ons hem aan geen tijd te willen binden, ofschoon hij zich voorstelde ze in het begin van dit jaar ons toe te zenden, waarin wij natuurlijk gaarne toestemden.

Want wij hadden geen vrijmoedigheid eenigen drang op hem uit te oefenen.

Integendeel hebben wij hem nog gewaarschuwd niet te veel van zijn krachten te vergen.

Want op grond van wat hem in Augustus van het vorige jaar was overkomen, waren wij niet gerust.

Zeker, hij deed het voorkomen, alsof hij geheel de oude was.

Niettemin vreesden wij, dat hij, die altijd overvloedig was in het werk des Heeren en niet rusten kon, zichzelf suggereerde, dat zijn krachten waren teruggekeerd.

Immers, zoo zelden ziet men, dat iemand, die door een ongesteldheid als de zijne is getroffen, weer zóó volkomen herstelt, dat hij zich niet bijzonder in acht behoefde te nemen.

Ons blad verliest in hem zeer veel.

En toch... wij willen zijn heengaan het liefst zien in de omlijsting van de Synode.

Dr de Moor was in alles, wat hij ter hand nam getrouw, tot in het minste toe. Hij heeft dan nu ook uit de hand van zijn Heiland het loon des getrouwen ontvangen.

Als prediker kende hij geen vermoeden en zijn preeken droegen een eigen stempel. Als herder kende hij zijn wedergade nauwelijks. Als scribent deed hij wekelijks van zich spreken. Als drager van verschillende functies onderscheidde hij zich door precieze opvatting van zijn taak, helderheid van inzicht en hij was als voor voorzitter in de wieg gelegd.

Als man en vader droeg hij zijn gezin op zijn trouwe hart.

Maar hij gloriëerde toch op onze Generale Synodes.

Daar was hij in zijn element.

Tweemaal viel hem de eer te beurt zulk een Synode te presideeren.

Maar ook wanneer hij geen praeses was en zelfs geen „portefeuille“ had, oefende hij voortdurend invloed.

Indien wij niet geloofden, dat onze Vader in de hemelen het zóó beschikt als het het beste is voor de familie de Moor, het beste voor de kerk van Utrecht, het beste ook voor onze kerken in het generaal, wij zouden moeilijk kunnen zwijgen.

Wij deelen in de droefheid van Mevrouw de Moor en haar kinderen, van Utrechts kerk, van de Synode.

Er is rouw, zware rouw in ons hart.

HEPP.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Beroepskeuze.

II.

Het praeadvies van het Verbondsbestuur van „Patrimonium“, waarover we ons eenigermate verbaasden, betrof een vraagpunt van de gewestelijke organisatie-Utrecht voor de jaarvergadering van 22 Febr. e.v.

Het vraagpunt luidde aldus:

Voorlichting bij de Beroepskeuze.

Het Bondsbestuur neme maatregelen, opdat de Christelijk Sociale Beweging komt tot de bepaling van een standpunt inzake de beweging der Voorlichting bij de Beroepskeuze en zoo noodig worde overgegaan tot krachtige bevordering van de vorming van Commissien of Bureau's voor de „Voorlichting“, onder leiding van een Centraal-lichaam.

Toelichting. Voorlichting bij de Beroepskeuze wordt meer en meer een eisch van groot maatschappelijk belang. De Sociaal-Democraten hebben dat ingezien en ijveren voor Openbare Bureau's voor de voorlichting. Het blijkt echter reeds, dat de „Beroepskeuze“ door hen wordt gebruikt als propaganda-materiaal in den klassenstrijd. De R-Katholieken hebben hun eigen Bureau's voor Beroepskeuze, doch met alle respect voor wat onze R-K landgenooten met veel toewijding in deze hebben gepresteerd, ook hun actie is er in de eerste plaats op gericht om het R-K volksdeel innerlijk krachtiger te organiseren en naar buiten uit tot grooter invloed te brengen.

Het wil ons derhalve voorkomen, dat, in aansluiting bij wat de „Christelijke Psychologische Centrale voor School en Beroep“ wil, en met inachtname van hetgeen de Amsterdamse Christelijke Jeugdcentrale heeft tot stand gebracht, de Christelijk Sociale Beweging in ons land zich duidelijk behoort uit te spreken over wat in dezen onze taak is, op welke uitspraak daden behooren te volgen.

Met het gezegde in de toelichting gaan we gaarne accoord.

Men zou nu verwachten, dat ook het Verbondsbestuur in die richting zou hebben geadviseerd. Daar zijn voorbeelden bij anderen. En in eigen kring bracht toch de A'damsche Christelijke Jeugdcentrale door haar beroepskeuze-commissie wel iets tot stand; dank zij vooral de activiteit van den secretaris dier commissie, den pas afgetreden voorzitter van Amsterdam III van „Patrimonium“.

Maar wat is nu het praeadvies van het Verbondsbestuur?

Een nieuwe baan, tot op zekere hoogte. Men begint met de pretentie te laten varen; men zal niet kunnen... Dus overgave aan 't begin...

Om de belangrijkheid drukken we dit advies geheel af. Het luidt aldus:

Prae-Advies Verbondsbestuur.

Ongetwijfeld zou het zijn toe te juichen, indien onzerzijds in alle eenigszins belangrijke plaatsen, goed geoutilleerde Bureau's voor voorlichting bij beroepskeuze opgericht konden worden. Er was dan de grootst mogelijke waarborg aanwezig, dat bij het geven van adviezen rekening werd gehouden met de door ons beleden beginselen. Mede door geregeld contact met de Christelijke Psychologische Centrale voor School en Beroep, zou op deze wijze een zeer goed resultaat worden verkregen.

De praktische mogelijkheid van goed geoutilleerde Bureau's schijnt evenwel, althans buiten de drie, vier grootste steden, niet aanwezig. Onze Christelijk-Protestantsche groep is in de meeste plaatsen niet zeer talrijk. Het zal veelal niet gemakkelijk vallen om een bekwaam leider te vinden. Ook zijn de onkosten van een dergelijk Bureau, dat over allerlei gegevens moet beschikken, niet gering.

Met het oog daarop verdient het allicht overweging, om in de steden, waar een eigen Bureau niet opgericht kan worden, tot navolging van het Arnhemse voorbeeld op te wekken.

In Arnhem werd onlangs de voorlichting bij beroepskeuze bij gemeentelijke verordening geregeld. Er is door den Raad een Commissie benoemd, waarin vertegenwoordigd zijn werkgevers en arbeidersorganisaties van alle richtingen. Voorts vertegenwoordigers van het Openbaar en het Bijzonder Onderwijs en personen uit den kring van het Nijverheids-onderwijs. Ambtshalve hebben zitting de Schoolarts en de Directoren van de Arbeidsbureaus. De Leider van het Bureau wordt door den Raad benoemd, na ingewonnen advies van de Commissie.

Reeds volgt uit deze samenstelling, dat ook onzerzijds invloed op den gang van zaken uitgeoefend kan worden.

Maar er is meer.

Er wordt onderscheiden tusschen het geven van adviezen en de zoogenaamde „nazorg“. Van Chr. standpunt beschouwd, is de vraag, of iemand timmerman, dan wel monteur wordt, in zekeren zin zonder betekenissen. Immers zijn beide beroepen „Goddelijke beroepen“. Wat hier beslist, zijn factoren als de aanleg, de lichamelijke en de geestelijke geschiktheid, de economische vooruitzichten enz. Alteminste zonder betekenissen is daarentegen het antwoord op de vraag, in welke omgeving een jongen of een meisje de noodige technische scholing verwerft, waar hij of zij „in de leer“ wordt gedaan of na de nijverheidsschool de verdere praktische ervaring tracht te verkrijgen. Bovendien moeten er soms, ook ingevolge de Nijverheids-onderwijswet, „leerovereenkomsten“ worden gesloten. En eindelijk moet bedacht, dat er ook de fabrieksarbeid is, waarvoor de noodige scholing in ondernemingen moet worden verkregen.

In Arnhem zijn thans twee vereenigingen, die zich met de „nazorg“ belasten; een „neutrale“, die vroeger ook een Bureau van voorlichting bezat, dat evenwel zijn taak niet behoorlijk kon voortzetten, en een Rooms-Katholieke, die nog een advies-bureau heeft. Maar beide vereenigingen, waarbij zich straks hopelijk een Prot.Christ. zal voegen, zijn in de gemeentelijke Commissie vertegenwoordigd. Het gemeentelijk adviesbureau moet zich voor de z.g. „nazorg“ met de particuliere vereenigingen verstaan. Het ligt daarbij in de bedoeling om rekening te houden met de Godsdiensige gezindheid van ouders en voogden. Deze particuliere vereenigingen kunnen zich door het uitvoeren van een zeker „patronaat“ over de jonge menschen zeer verdienstelijk maken. Zij kunnen ook eventueel de opleiding in de werkplaats controleeren. De ouders blijven natuurlijk geheel vrij, om van den bijstand der vereenigingen, al dan niet, gebruik te maken. De mogelijkheid is geopend, dat deze vereenigingen, die ook propaganda kunnen maken voor het vragen van voorlichting bij de Beroepskeuze, een bescheiden subsidie van gemeentewege kunnen ontvangen. Op deze wijze schijnt een samenwerking mogelijk tusschen de particuliere krachten en het gemeentelijk bureau.

Over de praktische werking van dit stelsel kan nog weinig worden medegedeeld. Het Bureau functioneert nog slechts een paar maanden. Maar het wil het Verbondsbestuur voorkomen, dat in deze lijn ook onze groep niet geringen invloed op heel den gang van zaken kan uitoefenen. Eventueel vertegenwoordigers moeten natuurlijk kennis nemen van de literatuur.

Dit „Prae-Advies“ valt in vier deelen uiteen.

Eerste alinea de betuiging, dat hetgeen straks zal worden geadviseerd niet het ideaal is.

Tweede alinea de argumenten tegen het optreden onder eigen banier.

Vervolgens tot aan de laatste alinea het model, waarnaar men adviseert de zaak in te richten.

Slotalinea de mededeeling, dat niemand kan zeggen of 't zóó zal gaan, en dan nog een mededeeling.

Konden we over meer plaatsruimte beschikken, dan zouden we gaarne heel breed ingaan op de eerste alinea. Maar we moeten ons bekorten. En dus zeggen we, dat er zeer juiste opmerkingen in staan.

Waarom dan niet gepoogd tot eigen commissies te komen?

Wel; 1e. de groep is te klein; 2e. er zal geen bekwaam leider zijn; 3e. het zal te veel kosten.

Het spijt me, dat ik 't zeggen moet, maar ik vraag me af, of de opsteller van dit praeadvies wel precies op de hoogte is met de mogelijkheden en de kansen op dit terrein.

De vraag dringt zich toch op, of deze bezwaren, gelezen in het licht van wat volgt, niet voortkomen uit een verwarring van drie, zeker onder-

scheiden, terreinen. Daar zijn: 1e. de sociaal-oekonomische kwesties; 2e. de feitelijke beroepskeuze-adviezen; 3e. in sommige gevallen de keuringen.

En in dat licht nu de argumenten.

Ten eerste, de groep is op de meeste plaatsen te klein. Waarom? Stel er bestaan te Sneek of te Goes, te Zutphen of te Helder — alle plaatsen, die niet onder de zeer groote vallen, — afdelingen van „Patrimonium“, Chr. Werkgeversbond, enz., zijn die samen niet in staat een commissie van zeg vijf personen te vormen, waarin één persoon zit, die met de sociaal-oekonomische vooruitzichten goed op de hoogte is? Kan die commissie niet het vertrouwensorgaan zijn voor de ouders, die een beroep kiezen voor en met hun kind?

Ja, maar kleinere plaatsen dan? Goed, kan er op plaatsen met vierhonderd belijdende christenen niet zulk een commissie zijn? Waarom moet dat werk door een semi-gemeentelijke commissie worden gedaan? Kan de groep wel ooit te klein zijn, om vertrouwde adviezen in dezen te krijgen van een paar vertrouwensmannen, die met den gang van zaken op de hoogte zijn? Dan... men zal zeggen: maar zijn er mensen, die op de hoogte zijn? Ik antwoord: het betreft hier een van de belangrijkste punten van sociale zorg. „Patrimonium“ heeft vijftig jaar lang geloofd, dat voor noodzakelijke takken van arbeid ook mannen en vrouwen te vinden waren. En het is in dat geloof niet beschaamd.

Maar dan, ten tweede: de leider.

„Er zal geen bekwaam leider te vinden zijn misschien“. Het zal althans „moeilijk vallen“.

Ja, hoe stelt de opsteller van dit prae-advies zich dien leider voor?

Als per sé een medicus? Toch zeker niet? Toch zeker als een sociaal vrij goed onderlegd man, die administratieve gaven niet geheel mist, en het vertrouwen der ouders heeft. Iemand ook, die de techniek van de beroepskeuze begrijpt, en zelf zich in het gaar gaarne geeft. En nu kan m.i. iemand moeilijk aannemen, dat niet in verreweg de meeste plaatsen zoo iemand is te vinden. „Ja“, zal men zeggen, „maar de keuring!“! Wacht even, dat is een apart terrein. Immers die keuring is slechts in een deel der gevallen noodig. En iemand, die bekwaam is, zóó'n keuring te leiden is er toch in lang niet alle plaatsen te vinden. Hoeveel vertrouwde psychotechnici zouden er in ons land zijn? Hoeveel voldoende onderlegde psycholoog-paedagogen? Ik vrees, dat de opsteller van dit advies het beeld van zóó iemand voor oogen gehad heeft toen hij dat leiders-bezwaar neerschreef.

En dan: de kosten.

Ja... juist dit argument doet me vragen, of de steller van het prae-advies wel voldoende in de materie, waar 't om gaat inziet.

„Allerlei gegevens“ — wel, die zijn werkelijk niet zoo duur; zeker niet wanneer het toegaat op de, door mij een vorig maal omschreven manier.

En stel eens men richt alles prachtig in.

Dan hebben we een voorbeeld.

De gemeente Amsterdam had, met haar prachtig ingericht bureau, met eigen psychotechnischen dienst, enz., ongeveer zes gulden kosten per adviesgeval.

En elk geval kost de Amsterdamsche Christelijke Commissie zeker veel minder. De psychotechnische keuring inbegrepen komt men wel berekend, nog niet hooger. Trouwens dit zijn dingen, die ieder een uit de officiële gegevens kan constateeren.

Stel nu er is een heel kleine kring. Deze heeft dan niet noodig: een eigen lokaal e.d.g.; noch allerlei onkosten aan trams etc., die in Amsterdam 't budget nog drukken. Zoo'n kring heeft zeker niet meer dan vier gulden per geval gemiddeld te boeken.

Wanneer ik dien kring stel op 30 arbeidende personen van 14—17 jaar, op 35 van 17—21, en op 120 boven 21 jaar, dan is dat toch werkelijk een kleine „Prot-Christelijke groep“. Totaal 185 „arbeidenden“ (in den meest ruimen zin!). Stel bij die 30 zijn 20 jongens en 10 meisjes, bij die 35 (over 4 jaar!) 25 jongens en 10 meisjes. Bij die volwassenen doet de onderscheiding niet ter zake. In dit voorbeeld zijn opzettelijk de verhoudingen genomen zóó, dat er véél jonge menschen zijn. Dus in ons nadeel.

Bij ons voorbeeld heeft de adviescommissie, stel alle gevallen kwamen bij haar, in de drie laatste jaren te verwerken gehad 20 j. en 10 m. Stel van de eerste moest de helft (dat is heel veel) en van de laatste $\frac{2}{3}$ (óók veel) psychotechnisch gekeurd worden, dan kwamen (behalve eventuele reiskosten), de kosten zeker niet boven de vijf gulden per geval. Dat wil dus zeggen, dat in drie jaren honderd vijftig gulden zou zijn noodig geweest. Of vijftig gulden per jaar. Of ongeveer dertig cent per jaar per lid van de organisatie. Is dat niet te betalen? En nu heb ik allerlei verhoudingen zoo ongunstig mogelijk genomen. Over de vorige jaren zou 't minder geweest zijn.

En hiermede zijn de argumenten contra uitgeput.

Bezien we dan eens de oplossing, die het prae-advies aan de hand doet.

Men wil onderscheiden tusschen „beroepskeuze-advies“, en „nazorg“.

Geen bezwaar, ofschoon practisch dezelfde commissie voor die twee gevallen zal werkzaam zijn. We komen daarop evenwel nog terug.

Wat zal nu volgens het prae-advies de „commissie van advies“ zijn? Wel men zie, hoe die is samengesteld in Arnhem. Daar zit van alles en nog wat in.

En de leider wordt door den Raad benoemd, na ingewonnen advies van een sterk gemengde commissie!

Die leider, gemeenteburgemeester (1) moet de vertrouwensman der ouders zijn. Met hem moeten ze kunnen spreken over hun gezin; ze moeten hem hun zorgen voor het geestelijk heil hunner kinderen kunnen vertellen; onverschillig van welke richting de man is; onverschillig, hoe hij tegenover de christelijke actie staat.

Gevoelt men niet de onmogelijkheid van zóó iets in de praktijk?

Ja zal men zeggen, maar de heele commissie is er.

Och men zal toch niet willen, dat een acht of

hazen — wij zien, dat de menschen van vroeger en later eeuw over den duivel geen nadere informaties meer behoeven. Of althans, dat hun denken om den Satan zich minder aftoft dan om alle andere bijbelsche en theologische gegevens.

Ze zijn er bij duizenden, die niet graag over het werk van God in hun ziel een uitspraak zouden doen; maar die wél met volkomen zekerheid weten, dat toen en toen en zoo en zoo en daar en daar de Satan zelf zich in hem gewrongen of op hen geworpen heeft. Warneck, de bekende zendingsman, herinnert eraan, dat onder vele, niet het minst animistische heidenvolkeren, God en al wat goddelijk is, als de groote verborgenheid wordt gevoeld en erkend; maar over den duivel, de demonen en over het demonische achten ze zich zóó goed ingelicht, dat ze niet eens meer erover nadenken, of hun voorstellingen voor critiek en herziening, zelfs maar voor verdieping, vatbaar zouden zijn. Men zou zoo zeggen, dat vele Europeanen, ook christelijke, op dit heidendom niet veel voor hebben. Leg hun een vergelijking voor, waarin God, mensch en duivel 3 termen zijn, ze zullen u zeggen, dat de vergelijking twee onbekenden heeft: God, en de mensch. Maar de duivel is hun vrijwel de bekende. Dat de duivel alleen kan verklaard worden (voorzover hier het spreken van „verklaren“ geen dwaasheid is) als God „verklaard“ is, het komt in hen niet op.

Menschen van dit slag weten nooit, of in hun leven of dat van anderen iets van den Geest is. Tranen van berouw, strijd tegen de zonde, wee hem, die ze lichtvaardig aan den Geest durft danken, want: „het kon wel inbeelding zijn“, het kon wel „vrucht van opvoeding“, of werking van zenuwen zijn. Maar dat ze met den duivel rechtstreeks te doen gekregen hebben, dat staat vast. Verzekert iemand, dat hij God heeft gezien, dan staan vele conventiële klaar met het ontnuchterende vonnis, dat het eerst maar eens moet „overzomeren of overwinteren“. Maar als een ander verhaalt, dat hij den duivel heeft op bezoek gehad, dan gaan alle monden open en zuchten: och, nee maar! Of, hooren ze — we gripen maar een van de duizende voorbeelden — van de Spaekenburgers, die volgens mededeeling van een briefschrijver *) in een der tijden van geestelijke opwekking „geweligen strijd en worsteling hadden“, zóó, dat zij „van helsche benauwdheden zich de kleeren van het lijf scheurden, de steenen uit den grond traptten en niet dan

tien man (zoo groot zal die Arnhemse commissie toch wel haast zijn!) een heelen avond bij elkaar zit, omdat er ook wel eens jongens of meisjes kunnen worden aangegeven, door ouders, die elk hun vertegenwoordiger er gaarne zien. Wie heeft daarvoor tijd? Dat verloopt toch.

En zou men dan vertrouwelijk spreken bij al die heeren (en dames)?

Het beste middel om de christelijke ouders ver te houden van het beroepskeuze-advies, lijkt me een dergelijke regeling.

„Invloed op den gang van zaken“ kan de christelijke organisatie oefenen.

Ja... een paar stemmen bij de voordracht (?) voor den gemeente-ambtenaar. En verder... wat redeneeren.

En dit zijn nog niet al mijn bezwaren.

Doch daarover een volgend maal.

J. W.

„Mijn pedagogiek is een dochter der liefde“.

Dat is een woord van Don Bosco, den merkwaardigen Roomschen pedagoog, over wien Fr. S. Rombouts in „Ons Eigen Blad“ interessante artikelen schrijft. Een paar dingen wil ik even naar voren brengen uit het laatste artikel, omdat ik meen, dat Gereformeerde opvoeders er nog wel wat van kunnen leeren.

Het terrein van zijn arbeid is vooral geweest de Italiaansche stad Turijn. Bewogen door de lichamelijke en zedelijke verlatenheid, waarin hij de jeugd van zijn tijd vond, heeft Don Bosco z'n leven gegeven, om in zijn werk- en gebedshuizen een onderkomen te bezorgen aan de verlaten volkskinderen. De jeugd van den werkmansstand ontrukken aan de vijanden van haar geluk: de armoede, de misdaad, de onwetendheid, de geest van onafhankelijkheid, het gebrek aan ambachtskennis en haar bezorgen in charitatieve instellingen het dagelijksch brood, dat het lichaam versterkt, het onderwijs, dat het verstand verlicht, de godsdienst, die de harten marst, de tucht, die den wil versterkt, het onderricht in allerlei ambachten, dat wapent voor 't leven en daarbij de gezinsatmosfeer, die de zielen tot ontplooiing brengt — dat is een zeer groot deel van het levenswerk van Don Bosco geweest. Tot zijn dood toe in 1888, op 74-jarige leeftijd, heeft hij, in weerwil van allerlei moeilijkheden, die hem in den weg werden gelegd, aan zijn stichtingen gearbeid en daar heerlijke resultaten bereikt.

Maar hij deed meer. Zijn oog was gevestigd op de Zending onder de Heidenen; hij bouwde kerken; hij schreef het eerste katholieke vlugschrift, den eerste katholieken almanak, den eerste katholieken zakroman; hij was de stichter van de eerste vacantie-kolonies.

Voor ons is het op dit oogenblik van 't grootste belang te letten op den geest van zijn opvoedkundig stelsel. Als basis daarvoor wordt aangegeven een ononderbroken toezicht. Men moet het kind het zondigen onmogelijk maken door het geslaag in het oog te houden en met zijn opletende waakzaamheid te omhullen. Iedere misdaad moet hij zich bevinden te midden van zijn kinderen. Is welke kwaliteit? Als instructeur? Als spion? Neen, maar als een vader, die zijn kinderen nooit alleen laat, zoolang ze nog niet getraind zijn in vrijheid.

Menigeen zal zich afvragen, of die overdreven waakzaamheid geen schijnheiligen kweekt, die de kat in het donker knijpen? Neen, het stelsel waarborgt alleen de discipline, voor zoover die in een onderwijsinstituut niet gemist kan worden, maar onderdrukt overigens het jonge leven op geen enkele wijze. Het toezicht geschiedt wel

met 3 à 4 man eenigszins te temmen waren“, dan ligt het hun profanatie, zelfs maar de vraag te stellen, of hier misschien de „opvoeding“ of de zenuwachtigheid of de massasuggestie ter verklaring kan worden overwogen.

Voor deze menschen is de Satan al te dikwijls het asiel der onwetendheid; wat ze tegenkomen en op hun weg onverklaarbaar achten, dat wordt linea recta op rekening van den duivel gezet. Maar dat ze in een asiel gevlucht zijn, weten ze niet en willen ze ook niet weten. Het zij de menschen, die wel niet doen aan bijbelcritiek, maar die het boek Job vast en zeker anders zouden geschreven hebben, als hun de taak opgedragen was, aan den proloog van het boek Job (het voorspel in den hemel) een passend slot toe te voegen naar eigen inzicht. Wie heeft ooit wonderlijker boek gezien dan de Jobiade? Dat begint toch zoo fors en dat prikkelt toch zoo aanstonds de verbeelding: God op den troon, de engelen rondom hem en de Satan, die inkomt en het woord vrijmoedig neemt. We zijn hier wel zooveel duizend voet boven den begane grond, maar velen onder het volk voelen zich hier alerm minst beklemd. En daarom zouden ze een vervolg op deze inleiding wel hebben durven schrijven; want zoo aristocratisch als het is, met Timmermans te schrijven over het leven van Jezus in Palestina, Silezië en elders, zoo democratisch is de verlichting van de verhalen van Satan in Vlaanderen en in Silezië en in het hofje tegenover mijn deur of op den hoogen Rijndijk. Maar als ze aan het schrijven gingen, ze zouden het anders hebben gedaan dan de bijbel. Die laat wél den Satan zien in de inleiding, daar hoog in den hemel, maar zoodra de heilige schrijver het toneel heeft verplaatst naar de aarde, naar den begane grond van Jobs heel gewone leven en zijn nog gewone vrienden, hoort ge van den Satan geen woord meer: het zijn heel gewone, heel menselijke dingen, die Jobs kinderen en zijn rijkdom hem ontnemen en het zijn heel gewone dispuuten, die in zijn aanwezigheid worden gehouden; en zelfs als Elihu van de droomen spreekt, en van wat ge zoo 's nachts al ondervinden kunt, zelfs dan komt de duivel niet eens op een hoekje gluren; ja, als er nog iets wonderlijks gebeurt, zoo om te huiveren, dan is het een onweder, waaruit God spreekt. Maar wie heeft Satan zien verschijnen? Niemand. En wie onder het volk gegaan is, zooda is iedere predikant, en wie — ik spreek in vollen ernst en niet

nauwgezet kweekeling op kleinige geen klein ontnemt, groeien m en den gr waardoor worden. kind vol v opvoeder. belangstell en paase niet alleen te breken respect-eis vaak voor liefde geel voeding. 't Spreek de godsdie neemt. De vormen bli Een bez belangstell Turijn. Hij recreatie, sleepte, hij jende wer ken door d in de kape tische Bro „Heilige Ta schap tusa van den de „Ik heb ju geheim van „Heel julli Christelijk Hij had pedagogiek Or.

Het „psyc

In het we op „d het leven stellingen gemeen-v literatuur maliteiten Er is e Het vo schoon n en tot ho tot een a neer em de omsta van wat h kan het een optir vensbesch leven-filos

eigen erva duivel op binnenplaa vast van c hadden m den prolo len dan d hun verbe van Luthet heldin, die jaagd heef

Wie wil, kinderen G maningen, het dom-b

Ik doe v Want ik geslacht; e waan van

Men sta hensch. Misschie de lucht, ze de vraag, zouden hël

Ik antwe beeld kieze lijke boeke Hooglied, aan Salom niet dien gl ven, maar

indringer t de zegenpra zeg ik, is v in de gedac lied: Salom maar ze k zeggen; va

En wat l De Midd parafrason vangen en huwelijk t het beeld v